

การตัดไม้ทำลายป่าก็คือการทำลายชาติ

“...จำได้ว่า เมื่ออายุ ๑๐ ขวบ ที่โรงเรียนมีครู
คนหนึ่ง ซึ่งเดี๋ยวนี้ตายแล้ว สอนเรื่องวิทยาศาสตร์เรื่อง
การอนุรักษ์ดินแล้วให้เขียนว่า ภูเขาตลิ่งมีป่าไม้ ไม่
สามารถขึ้นเมื่อฝนตกลงมาแล้วจะชะดินลงเร็ว ทำให้ไหล
ลงแม่น้ำไปทำให้เสียหาย ดินหมดจากภูเขาเพราะไหล
ลงแม่น้ำไป ก็เป็นหลักของป่าเรื่องการอนุรักษ์ดิน
และเป็นหลักของชลประทาน ถ้าเราไม่รักษาป่าไม้
ข้างบนจะทำให้เกิดครึ้นตลิ่ง ทั้งแต่ดินภูเขาจะหมดไป
จะกระทบทั้งการที่จะมีตะกอนลงมาในเขื่อน มีตะกอน
ลงมาในแม่น้ำ ทำให้เกิดน้ำท่วม นี่เรียนมาตั้งแต่
๑๐ ขวบ...”^{๑/}

นี่คือ พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ที่พระราชทานไว้เมื่อ วันที่ ๒๕ กันยายน พ.ศ. ๒๕๑๒
พระราชดำรัสนี้ได้พระราชทานไว้เกือบ ๒๐ ปีมาแล้ว
เหล่าพสกนิกรได้น้อมรับกระแสพระราชดำรัสนี้ใส่เกล้า
ใส่กระหม่อมด้วยดีกระนั้นหรือ

มนุษย์เรามีความประมาทในการดำเนินชีวิต ยาม
โลที่เรารู้ดีมีสุข ก็มักจะละเลยหรือมองข้ามสิ่งสำคัญ
สำหรับเราไป เพราะสิ่งนั้นยังมีอยู่และยังให้ประโยชน์
แก่เราเสมอมา จนกลายเป็นความเคยชิน ต่อเมื่อความ
ลำบาก ความหายนะมาถึงตัว จึงได้ตระหนักซึ่งถึงความ
สำคัญของสิ่งนั้นเข้าทำนอง “แกงจืดจึงรู้คุณค่าเกลือ” เรื่อง
ของ “ป่าไม้” เป็นตัวอย่างที่ให้นักเรียนนี้แก่มนุษย์

๑/ บทบรรณาธิการ อนุสาร อ.ส.ท. ปีที่ ๒๕ ฉบับที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๓๑

ประโยชน์ของป่าไม้

ป่าไม้เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีประโยชน์และมีคุณค่าต่อมวลมนุษยชาติอย่างมหาศาล ตั้งแต่ยุคดึกดำบรรพ์มาจนกระทั่งปัจจุบัน และต่อเนื่องถึงอนาคตอันยาวไกล ชีวิตของมนุษย์เราต้องผูกพันกับป่าไม้ตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย ประโยชน์ของป่าไม้พอจะแยกกล่าวได้ดังนี้

๑) ประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์

ป่าไม้เป็นแหล่งของปัจจัยที่สำคัญและจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ ที่เห็นได้ชัดเจนก็คือ การนำเอาไม้จากป่ามาก่อสร้างบ้านเรือนที่อยู่อาศัย ทำเครื่องเรือน เครื่องประดับ ภาชนะเครื่องใช้ต่าง ๆ ฯลฯ เป็นต้น ไม้บางชนิดยังเป็นอาหารของมนุษย์และบางชนิดเป็นยารักษาโรคได้ ตำรายาโบราณของอินเดียเขียนไว้ว่า ยา ๓๕๑ ชนิด มีต้นกำเนิดมาจากพืชในป่า

ชีวิตของมนุษย์บ่อยครั้งมีความเครียดกับภาระหน้าที่การงาน ชีวิตในสังคมที่สับสนวุ่นวายในเมืองหลวง สร้างความเบื่อหน่ายแก่ผู้คน ป่าไม้เป็นสถานที่ใช้พักผ่อนหย่อนใจ เป็นแหล่งท่องเที่ยว ความสงบ ร่มรื่นธรรมชาติที่สวยงาม อากาศอันบริสุทธิ์ยังความสดชื่นแก่ผู้ที่ไปสัมผัส ซึ่งคุณค่าทางด้านจิตใจนี้เป็นสิ่งที่ไม่สามารถประเมินค่าเป็นเงินเป็นทองได้

๒) ป่าไม้ช่วยรักษาสมดุลธรรมชาติ

ป่าไม้เป็นแหล่งกำเนิดของต้นน้ำลำธาร ช่วยป้องกันการพังทลายของดิน ควบคุมการไหลของน้ำ และยังช่วยในการควบคุมการปลดปล่อยแร่ธาตุต่าง ๆ ให้ละลายลงมากับน้ำอย่างสม่ำเสมอ ป่าไม้ทำหน้าที่เสมือนตัวควบคุมวัฏจักรของสภาพภูมิอากาศบนพื้นโลก ช่วยปรับอุณหภูมิและความชื้นในอากาศให้พอเหมาะ ช่วยลดก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ และเพิ่มปริมาณของออกซิเจนในบรรยากาศ

๓) ป่าไม้เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า

นักวิทยาศาสตร์กล่าวว่า พืชและสัตว์ตระกูลต่าง ๆ กว่าร้อยละ ๘๐ ในโลกนี้อาศัยอยู่ในป่า สภาพป่าที่แตกต่างกันชนิดและปริมาณของสัตว์ป่าจะแตกต่างกันไป เพราะ

สัตว์แต่ละชนิดต้องการสภาพของที่อยู่อาศัยไม่เหมือนกัน สัตว์ป่านานาชนิดนั้นนับเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีคุณค่าด้วยเช่นกัน ป่าไม้และสัตว์ป่าเป็นของคู่กัน สัตว์ช่วยเสริมสร้างธรรมชาติให้ดูมีชีวิตชีวาน่าอภิรมย์ สัตว์หลายชนิดมีความแปลกและงดงาม เป็นต้นว่า นกชนิดต่าง ๆ ซึ่งมนุษย์เรานิยมนำมาเลี้ยงเพื่อความเพลิดเพลิน และดูความสวยงามสดงงามของมัน

๔) ป่าไม้เป็นแหล่งรวมแห่งพันธุกรรม หรือ "คลังแห่งพันธุกรรม"

ของพืชและสัตว์จำนวนมากมา มหาศาล การที่พืชและสัตว์นานาชนิดในป่าสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ตราบนานทุกวันนี้จะต้องผ่านขบวนการวิวัฒนาการมาเป็นเวลาช้านาน ผ่านการคัดเลือกโดยธรรมชาติ และมีการปรับตัวเพื่อความอยู่รอด ป่าไม้จึงเป็นแหล่งรวบรวมสายพันธุ์และเป็นของพืชและสัตว์ที่มีคุณลักษณะที่ดีไว้อย่างมากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งลักษณะที่ทนทานต่อสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสม มนุษย์เราสามารถนำเอาพืชและสัตว์ต่าง ๆ เหล่านี้มาใช้ในการศึกษาทางพันธุกรรม ตลอดจนการปรับปรุงพันธุ์พืชและสัตว์ให้มีคุณลักษณะที่ดีตามความต้องการของมนุษย์ได้

มนุษย์ : ตัวการทำลายป่า

ป่าไม้ถูกทำลายด้วยเหตุใหญ่ ๒ ประการ คือภัยธรรมชาติ ได้แก่ ไฟป่า และอีกประการหนึ่งก็คือถูกมนุษย์ทำลาย แต่ความเสียหายส่วนใหญ่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ มนุษย์ทำลายป่าด้วยเหตุหลายประการคือ

๑) การตัดไม้มาใช้ประโยชน์ เพื่อนำมาแปรรูปและใช้ก่อสร้างบ้านเรือนที่อยู่อาศัย แกะสลัก ทำวัสดุ เครื่องใช้ต่าง ๆ ฯลฯ ตลอดจนนำมาทำฟืนและเผาถ่าน การตัดไม้เป็นการกระทำของคนหลายกลุ่มด้วยกัน คือ กลุ่มพ่อค้า นายทุน ผู้มีอิทธิพล ผู้รับสัมปทาน เจ้าของโรงงานไม้แปรรูป รวมทั้งราษฎรบางกลุ่ม

ปัญหาสำคัญก็คือ ผู้ได้รับสัมปทานป่าไม้มักจะละเมียด
มีการลักลอบตัด ไม้นอกเขตสัมปทานและใช้ชนกลุ่ม
ของพื้นที่ในป่า และทั้งถิ่นฐานทำการเพาะปลูก ประกอบ
ไม้ของรัฐบาล ไม่มีการควบคุมป่า ไม้อย่างเข้มงวดกวดขัน
เห็นแก่ตัวเห็นแก่ได้ ของมนุษย์บางกลุ่มบางพวกเป็นเหตุ
ป่าไม้ถูกทำลาย พื้นที่ป่าลดลงอย่างรวดเร็วจนน่าวิตก

๒) การบุกรุกป่าไม้เพื่อครอบครองที่ดิน เนื่อง
จำนวนของพลเมืองเพิ่มขึ้น ความต้องการที่อยู่อาศัย
จึงเพิ่มขึ้นตามไปด้วย การดิ้นรนแย่งแย่ง
เป็นแรงกดดันให้มีการบุกรุกพื้นที่
อันมีนายทุนบางรายเป็นตัวละครสำคัญทำให้
การทำลายป่าไม้ ทั้งนี้โดยอาศัยเงื่อนไขความยากจน
จางวานราษฎรผู้ยากจนให้บุกรุกตัดไม้
โดยที่ตนไม่ต้องลงมือทำ แต่ให้เครื่องไม้เครื่องมือ
สำหรับตัดโค่นทำลายป่า จากนั้นก็หาทางเข้าจับจอง
และถือเอาเป็นกรรมสิทธิ์ในเวลาต่อมา

๓) การบุกรุกพื้นที่ป่าเพื่อทำไร่เลื่อนลอย
องค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติได้ทำการ
สำรวจเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๒ พบว่า ชาวไทยภูเขาเผ่าต่าง ๆ
ทำลายป่าซึ่งเป็นแหล่งต้นน้ำลำธารในภาคเหนือ เพื่อ
ทำไร่เลื่อนลอยถึงปีละ ๕ แสนไร่ ชาวไทยภูเขาเผ่าแม้ว
เย้า อีก็้อ ลีซอ และมุเซอ มักจะทำไร่เลื่อนลอย โดย
ตัดโค่นป่าแล้วเผา หลังจากนั้นจะปลูกพืช จนกระทั่งดิน
เสื่อมความอุดมสมบูรณ์และมีปัญหาเรื่องวัชพืช ก็จะ
ละทิ้งที่เดิมไปบุกรุกเปิดป่าใหม่ จึงทำให้ป่าธรรมชาติ
ที่อุดมสมบูรณ์หมดไปเรื่อย ๆ

๔) การใช้พื้นที่ป่าไม้ทำประโยชน์ในโครงการ
ของรัฐ รัฐบาลได้มีการอนุญาตให้ใช้พื้นที่ป่าในโครงการ
พัฒนาประเทศ หรือโครงการเพื่อความมั่นคงของ
ประเทศ เช่น โครงการสร้างเขื่อนและอ่างเก็บน้ำ
โครงการสร้างทางหลวง โครงการสร้างสถานที่ราชการ
 ฯลฯ ซึ่งพื้นที่ป่าที่ถูกนำมาใช้ประโยชน์มีมากน้อยต่างกัน

ตามความจำเป็น เป็นต้นว่า จากข้อมูลของกรมป่าไม้ ในปี พ.ศ. ๒๕๒๓ รัฐบาลใช้พื้นที่ป่าไม้เพื่อการตั้งกล้าเป็น จำนวน ๑๕๔,๓๙๒ ไร่

ป่าถูกทำลายใกล้หมด

เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๔ ประเทศไทยมีเนื้อที่ป่าไม้ รวมทั้งสิ้น ๑๗๑ ล้านไร่ หรือประมาณร้อยละ ๕๓ ของพื้นที่ของประเทศ ในช่วงปี ๒๕๒๑-๒๕๒๕ (๔ ปี) ภาคเหนือพื้นที่ป่าถูกทำลายมากที่สุด (๗.๑๘๑ ตร.กม.) แต่ถ้าคิดเป็นเปอร์เซ็นต์ของพื้นที่ๆ ถูกทำลายจากเดิม ที่มีอยู่ ปรากฏว่าภาคตะวันออกเฉียงเหนือเปอร์เซ็นต์ถูกทำลาย สูงสุด (๒๗.๕ เปอร์เซ็นต์)

ตารางที่ ๑ เนื้อที่ป่าไม้ถูกทำลายระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๒๑-๒๕๒๕ ในท้องที่ภาคต่างๆ ทั่วประเทศ (จากการแปลภาพถ่ายดาวเทียม)

ภาค ของประเทศ	พื้นที่ป่าถูกทำลายในช่วง ๔ ปี (พ.ศ. ๒๕๒๑-๒๕๒๕)	
	ตร.กม.	คิดเป็นเปอร์เซ็นต์ ^{๑)}
ภาคเหนือ	๗.๑๘๑	๗.๕๖
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	๓.๐๓๗	๒๗.๕๒
ภาคกลาง	๕.๓๓๕	๑๗.๐๙
ภาคใต้	๑.๕๑๐	๕.๓๕
รวมทั้งสิ้น	๑๘.๐๖๓	๑๐.๖๒

๑) เปอร์เซ็นต์ที่ถูกทำลายคิดเทียบกับเนื้อที่ป่าไม้ที่หลงจากปี ๒๕๒๑
ที่มา: คัดแปลงจาก ภู่อิว ปรารถนวิทย์กิจ นีเวอรี่ (๒๕๓๑)

ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๒๘ จากแผนที่ภาพถ่ายดาวเทียม ได้ชี้ให้เห็นว่า เนื้อที่ป่าเหลืออยู่เพียงร้อยละ ๒๙ ของประเทศ คือประมาณ ๙๓ ล้านไร่เศษ

จากข้อมูลดังกล่าว แสดงว่าในช่วง ๒๕ ปี (๒๕๐๔-๒๕๒๘) ป่าถูกทำลายไป ๗๘ ล้านไร่ หรือเฉลี่ยปีละ ๓.๑ ล้านไร่

เมื่อหันมาดูในด้านการปลูกป่าทดแทน ซึ่งเริ่มตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๔๕ คือเริ่มให้สัมปทานก็ให้มีการปลูกป่าทดแทนที่ นอกจากนี้ยังมีโครงการปลูกป่าต่างๆ นโยบายของกรมป่าไม้ในแต่ละยุคแต่ละสมัย ผลการปลูกป่าทดแทนตลอดระยะเวลา ๘๐ ปี ปรากฏว่าปลูกป่าได้เพียง ๓ ล้านไร่ เฉลี่ยแล้วปีละประมาณ ๔ หมื่นไร่เศษ

ทำลายปีละ ๓ ล้านไร่ แต่ปลูกได้ปีละ ๔ หมื่นไร่ หรืออีกนัยหนึ่งใน ๘๐ ปีปลูกได้ ๓ ล้านไร่เศษ แต่ทำลายใช้เวลาเพียงปีเดียว! "ปลูกป่าต้อง ๘๐ ปี แต่ตัดแค่ ๑ ปี"

เดิมทีกล่าวกันว่า อินโดนีเซียเป็นชาติที่มีการ
ตัดไม้ทำลายป่ามากที่สุดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
มาเลเซีย และไทย มาเป็นอันดับสองและสามตามลำดับ
ในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๒๔-๒๕๒๘ ปรากฏว่า ไทย กลับมา
เป็นอันดับหนึ่ง มาเลเซีย และอินโดนีเซีย เป็นอันดับ
สองและสาม

ในทางวิชาการ นักวิชาการป่าไม้ได้กำหนดไว้ว่า
ตัดไม้จะต้องมีอย่างน้อยร้อยละ ๔๐ ของพื้นที่ทั้งหมด
ซึ่งได้กำหนดไว้ตั้งแต่แผนพัฒนาการเศรษฐกิจ
และสังคมแห่งชาติฉบับแรก (พ.ศ. ๒๕๐๔-๒๕๐๙) แต่
ขณะนี้ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมระบุว่า ประเทศไทย
มีพื้นที่ซึ่งเป็นป่าเหลืออยู่จริงเพียงร้อยละ ๑๒ เท่านั้น^{๒/}
ซึ่งเป็นขั้นนี้ ในที่สุดป่าก็จะถูกทำลาย หมดไปถ้ายังไม่หยุด
ตัดไม้ทำลายป่าอย่างแท้จริง

มหันตภัยภาคใต้ : บทเรียนราคาแพงจากการ ทำลายป่า

ภัยจากการที่ป่าไม้ถูกทำลาย เราได้ยินได้ฟังกัน
จนเคยชินว่า จะทำให้เกิดความแห้งแล้งฝนไม่ตกต้องตาม
ฤดูกาล เกิดน้ำท่วมฉับพลันเมื่อฝนตกหนัก เพราะขาดป่า
ไม้ดูดซับน้ำฝน และเหตุการณ์ดังกล่าวก็ได้เกิดขึ้น
ครั้งแล้วครั้งเล่า แต่ความเสียหายไม่มากเท่ากับเหตุการณ์
อุทกภัยภาคใต้ เมื่อปลายเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๓๑
ซึ่งยังความเสียหายมากเป็นประวัติการณ์

๒/ บทบรรณาธิการ นส.พ.ไทยรัฐ ๓๑ พฤศจิกายน ๒๕๓๑

๐๕ ปี (พ
ไร่ หรือ
ซึ่งเริ่มที่
กป่าทล
งๆ
การปลู
ป่าได้
รเกาะ
หมื่นไร่
ช แต่ก
แต่ตัด

ตารางที่ ๒ สรุปความเสียหายจากอุทกภัย ๑๕ จังหวัดภาคใต้ เมื่อปลายเดือนพฤศจิกายน ๒๕๓๑ (ข้อมูลจากกรมการปกครอง)

ประชาชนเดือดร้อน	๒๐๐,๗๓๒ ครอบครัว
จำนวน	๑,๑๑๒,๕๔๑ คน
เสียชีวิต	๓๗๓ คน
สูญหาย	๓๙๐ คน
บาดเจ็บ	๑,๘๘๕ คน
บ้านเรือนเสียหาย	๕๑,๖๒๖ หลัง
ถนนเสียหาย	๕,๘๓๕ สาย
สะพานเสียหาย	๑,๓๐๒ แห่ง
เหมืองฝายเสียหาย	๒๕๑ แห่ง
โรงเรียนเสียหาย	๘๕๖ แห่ง
วัดเสียหาย	๓๕๗ แห่ง
รวมพื้นที่ถูกน้ำท่วม	๕,๐๙๘,๓๕๕ ไร่
ค่าเสียหาย	๕,๓๑๑.๑๕ ล้านบาท

ที่มา: มติชนสุดสัปดาห์ ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๔๓๒ วันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๓๑

"มหันตภัยทฤโหด" ครั้งนี้ เป็นตัวอย่างที่เด่นชัดของโทษของการตัดไม้ทำลายป่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งได้รับความเสียหายมากที่สุด เมื่อวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๓๑ ที่เขตอำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้เกิดพายุฝนอย่างหนัก ท่อระบายน้ำ (๗) ท่อนได้ไหลเลื่อนจากต้นน้ำลำธารบนเทือกเขาพังเหย ลงมาพร้อมกับกระแสน้ำเชี่ยวกราก ไหลเฉาะลงมาชอกหลุบเขก ความเร็วแรงของกระแส "ทะเลซุง" ได้กัดตอต้นไม้ใหญ่ย่อย ถล่มทลายตลิ่ง เนินหิน สะพาน เขื่อนเขาย่างฉับพลัน และโถมถล่มหมู่บ้าน ตำบลละหมู่บ้านทั้งหมู่บ้านหายไปในพริบตา มังชีวิตผู้คน สัตว์เลี้ยงมากมาย จากรายงานของกระทรวงมหาดไทย ปรากฏว่า ณ ที่นี้ มีผู้เสียชีวิต ๒๓๖ คน สูญหาย ๑๕๕ คน นอกจากชีวิตและทรัพย์สินของราษฎรจะเสียหายแล้วยังพบว่าสภาพจิตใจของผู้คนในเหตุการณ์ได้เสียขวัญและผิดปกติไป

